

Porvoon Länsirannan yleisten alueiden taidesuunnitelma

2021 – 2025 Osa 1, Jokiranta

Hyväksytty taiteenhankintatyöryhmässä 8.2.2021

Laatinut Frei Zimmer Oy, Heini Orell

Sisällysluettelo

1	TAUSTAA JOKIRANNAN TAITEEN SUUNNITTELULLE	2
1.1	Länsirannan taideohjelma	3
2	JOKIRANNAN TAITEEN TAVOITTEET	5
3	JOKIRANNAN TAITEEN BUDJETTI.....	5
4	JOKIRANNAN ENSIMMÄISEN TOTEUTUSVAIHEEN TAIDEKOHTEET	6
4.1	Ääniteos	6
4.2	Teoshankinta rinnakkaisen luonnostilauksen avulla.....	7
4.3	2 – 3 valmiin teoksen hankinta tai suoratilaus	8
4.4	Väliaikainen taide.....	9
5	TAIDEHANKKEIDEN TOTEUTUS	9
6	TEOSTEN OMISTUS JA HALLINTA.....	10
7	JOKIRANNAN TAITEEN TOTEUTUS VUODEN 2025 JÄLKEEN.....	10

1. Taustaa Jokirannan taiteen suunnittelulle

Nimi Länsiranta on vakiintunut puhekäyttöön kuvaamaan Porvoonjoen länsipuolista osaa Porvoon keskustaa. Alue on kasvanut viljelymaisemasta teollisten vaiheiden kautta monipuoliseksi asumista, kaupallisia palveluja, koulutustarjontaa sekä kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluja tarjoavaksi laaksoksi Näsin kartanon ja Konnmäen välissä.

Länsirannan historia on monivaiheinen. Alue oli pitkään kaupungin reunamaata, lähinnä rakentamatonta vanhaa viljelymaisemaa. 1900-luvun alussa alueelle syntyi venetelakka- ja teollisuusyrityksiä. Porvoonportin kerrostaloalue nousi alueen länsiosaan vuosien 1967–1976 aluerakentamishankkeena.

Länsirannan todettiin jo 1950-luvulla kehittyvän tärkeäksi osaksi Porvoon keskustaa. Alueelle on laadittu asemakaavoja eri vaiheissa. 1980-luvulla yleisen aatekilpailun pohjalta laadittua asemakaavaa ei ole toteutettu Aleksanterinkaareksi nimettyä kokoojakatua lukuun ottamatta.

Nykymuodossaan alueen rakentaminen käynnistyi vuosituhatlukuun alussa niin sanotulla modernilla puukaupunkialueella. Vuonna 1998 lounaisreunalle rakennettiin päivittäistavarakauppa. Vuosina 2005–2010 on laadittu erillisiä asemakaavoja Taidetehtaan alueelle ja ammattikorkeakoulukampukselle.

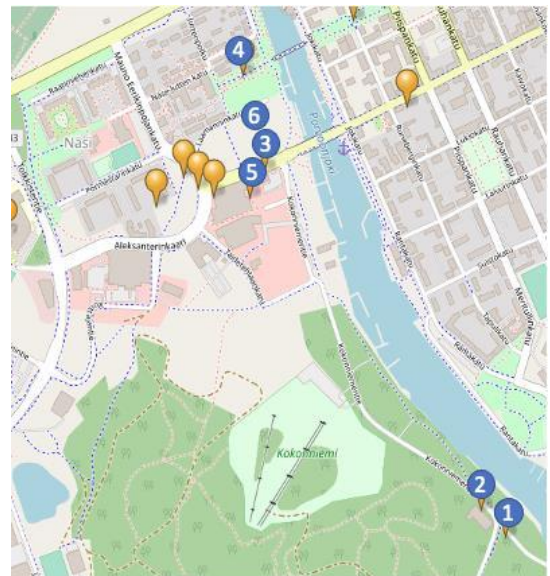
Porvoon Jokirannalla on ympäristöministeriön myöntämä kansallinen kaupunkipuisto -arvo, mikä tarkoittaa kaupunkialuetta, jonka luonto- ja maisema-arvot halutaan turvata. Tavoite on säilyttää kaupunkiluontoa ja rakennettua kulttuuriympäristöä laajana, eheänä kokonaisuutena – kaupunkilaisten olohuoneena. Kansalliset kaupunkipuistot ovat osa kestävästä kaupunkisuunnittelusta ja -rakentamisesta. Jokiranta tulee säilymään pääosin rakentamattomana alueena, jopa laajempaan kuin joen itäranta. Kokonniementien ja joen väliin jää leveä ranta-alue, josta kehitetään laaja vapaa-aika-alue asukkaille ja matkailijoille.

Länsirannan eteläosaan on suunniteltu luonnonmukainen rantapuisto. Tämä tarkoittaa, että jokilaakson tulvaniityt on kehitettävä pääosaltaan avoimina luonnonmukaisina niittyinä. Tulvatasanteen metsiköt on kehitettävä luonnonmukaisina ter-
valeppäluhtina, jalopuumetsiköinä ja hieskoivikkoina.

Porvoon Länsirannan Jokirannan kehittäminen pitää tämän hetkisen suunnitelman mukaan sisällään mm. perhepuiston, rantapuiston ja tapahtumakentän rakentamisen. Kunnallistekniikan, rantarakenteiden ja kulkuväylien rakentamisen myötä luodaan suotuisat olosuhteet virkistys- ja vapaa-ajan palveluiden kuten vierasvenesataman kehittämiseksi alueelle. (lähde: www.porvoo.fi/lansiranta)

Jokirannan välittömästä läheisyydestä löytyy jo runsaasti julkista taidetta, joka tulee huomioida alueen suunnittelussa.

1. Virtaus, Paula Salmela, seinäreliefi, Porvoon veden pumpaamorakennus
2. Seinämaalaukset, työpajaohjaus Kim Somervuori ja Teemu Mäenpää, Kokkonniemen pumppaamo
3. a) Kohta, Corinna Helenelund, taidebussipysäkki, Läntinen Aleksanterinkatu
b) Juhlat, Petri Hytönen, taidebussipysäkki Läntinen Aleksanterinkatu (valmistuu v 2021)
4. Valtiopäivätriptyykin, Kirsi Kaulanen ja Ylva Holländer, August Eklöfin puisto, Porvoon Valtiopäivät -aukio
5. Asetelma (katuvaloilla), Anssi Pulkkinen ja Taneli Rautiainen, Taidetehtaan edusta
6. Pieni paratiisi, Tommi Toija (tulossa keväällä 2021)

1.1 Länsirannan taideohjelma

Alueelle on laadittu Länsirannan taideohjelma vuonna 2014, jonka tavoitteena on tuoda taide osaksi kaupunkirakentamista (<https://www.porvoo.fi/lansirannan-taideohjelma>). Taideohjelmassa tuodaan esille mahdollisia taiteen paikkoja sekä nimeään kärkihankkeet eli ne paikat, joihin taidetta erityisesti halutaan sijoittaa Länsirannan alueella. Taiteen sijoittumisen lisäksi ohjelmassa määritellään muun muassa taidehankkeiden rahoitusmalli, hankkeiden toteuttajat ja heidän vastuullaan olevat tehtävät sekä taidehankinnan prosessikuvaus aina hankkeen käynnistymisestä luonnos- ja toimeksiantovaiheeseen ja edelleen käyttöön ototehtäviin ja mahdollisiin huoltotarpeisiin. Lisäksi otetaan kantaa taiteilijavalintatapoihin.

Taideohjelmassa kärkihankkeita tunnistetaan neljä: Taidetehtaan itäpäädyn ja jokirannan välinen alue, Aleksanterinkaari, Läntisen Mannerheiminväylän ja

Tolkkistentien kulma ja Jokiranta. Näistä kärkikohteista osin Jokirannan taidesuunnitelmaan vaikuttaa määrittelyt Taidetehtaan itäpäädyn ja jokirannan välinen alueen taiteesta sekä luonnollisesti erityisesti Jokiranta kärkikohteena.

Taidetehtaan itäpäädyn osalta taideohjelman kirjausta on päivitetty vastaamana tätä päivää seuraavasti:

- Taidetehtaan itäpääty ja sen edessä oleva pysäköintialue hallitsevat näkymää, kun saavutaan Länsirannalle keskustan suunnasta. Taidetehtaan kulttuurisälön näkyvyyttä voidaan vahvistaa julkisivuun liittyvällä tai sen eteen tai jokirantaan asettuvalla teoksella. Teos vahvistaa Taidetehtaan näkyvyyttä ja sijaintia ja ohjaa vierailijoita kohti sisäänkäyntiä. Taidetehtaan eteen tai Jokirantaan sijoituvasta teoksesta voidaan järjestää taidekilpailu.
- Myös alueelle suunniteltu hotelli on tärkeä kohde, jonka suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota Taidetehtaan läheisyyteen ja taideohjelman päämääriin.
- Hotellin ja Taidetehtaan väliin jäävä aukio toimii tapahtuma-alueena. Parkkipaikkojen sijoittumisen suunnittelussa otetaan huomioon alueella järjestettävät tapahtumat. Maa-alueen pinnoitteilla voidaan tehdä alueesta mielenkiintoisempi ja ohjata ihmisten kulkureittejä. Taidetehtaan aukion katutilaan toteutettava värikäs teos on yksi mahdollisuus.

Läntisen Aleksanterinkadun varrella taidetehtaan puolella sijaitsee Corinna Helenelundin vuonna 2018 valmistunut taidebussipysäkki ”Kohta”, joka ohjaa ajatuksia Taidetehtaan kulttuuritoimintoihin ja tulee ottaa huomioon alueen jatkosuunnittelussa. Taidetehtaan itäisen päädyn ja Jokirannan välinen alue on edelleen tunnistettu mahdolliseksi taiteen paikaksi mutta mahdollisen tulevaisuudessa rakentuvan hotellin tai jokirannan ja taidetehtaan välisen aukion suunnitteluun ja toimintoihin on vielä tässä vaiheessa liian varhaista ottaa kantaa. Asiaan tulee palata, kun suunnitelmat ja mahdollisen kaupallisen toimijan tai hotellin tulo ja sijoittuminen alueelle varmistuu.

2 JOKIRANNAN TAITEEN TAVOITTEET

Jokirannan osalta taideohjelmaan perustuen tavoitteet taiteelle ovat seuraavat:

- Jokirannan taide rakentuu vaiheittain kokonaisuudeksi. Teosten toteuttajina on ryhmä tai useita eri taiteilijoilta. Teokset muodostavat reitin pääosin Mannerheiminkadun sillasta aina Kokonniemen kärkeen asti, mutta voivat perustellusti laajeta alueen ulkopuolelle ja vanhan Porvoon suuntaan. Jokirantaan suunnitellaan taidetta, joka tuottaa elämyksiä jokirannassa kulkeville. Tavoitteena on luoda viihtyisiä paikkoja eri-ikäisille kaupunkilaisille, myös eri rajoitteita omaaville. Taide voi olla moniaistista ja vuorovaikutteista
- Jokirannassa teokset ovat osa ympäristöä, johon ne sulautuvat saumattomasti. Osa teoksista voi olla maatuivia tai elinkaareltaan lyhytaikaisia. Alueen yleisilme Vileniuksen telakalta eteenpäin pidetään mahdollisimman luonnonmukaisena, jossa taidekohteet voivat integroitua osaksi maisemaa.
- Taiteen tematiikan osalta ei haluta tehdä tarkempia määrittelyjä, mutta taideohjelman mukaisesti tärkeänä pidetään paikkasidonaisuutta ja teoksen sopivuutta kohteeseensa. Teoksen aihe voi löytyä alueen historiasta, nykyisten toimintojen erityispiirteistä tai teoksen sijoituspaikan ominaisuuksista.
- Jokirannan taiteen hankinnassa ja toteutuksessa huomioidaan ekologisuus. Tavoitteena on kiertotalouden mahdollisuuksien huomioiminen ja hyödyntäminen hankkimalla jo olemassa olevia teoksia jokirantaan tai pohtimalla uusien teoksien toteutusta kierrätettyjen materiaalien avulla. Myös Lucia-hankkeen älykäs valaistus perustuu entistä pienempään energian kulutukseen.

3 JOKIRANNAN TAITEEN BUDJETTI

Porvoon kaupungin talousarvion taseeseen kerätään alueen tontinluovutuksen yhteydessä määritelty taidevelvoite. Jokiranta on määritelty kohteeksi, jonka toteutumiseen kerätään rahaa ympäröivien kortteleiden taidevelvoitteista ja kokonaisuus rakentuu tonttien luovutuksen myötä taseeseen kertyvien varojen avulla. Nyt on kertynyt summa, jonka turvin jokirannan taiteen ensimmäisen vaiheen taiteen toteutus voidaan aloittaa.

Seuraavan viiden vuoden aikana jokirannan taiteeseen on käytettävissä n 190 000 € (summat ilman alvia). Taideohjelman mukaisesti tästä irrotetaan koordinointiin ja hallinnointiin n 10 % eli 20 000 € ja huoltoon ja ylläpitoon n. 10 % eli 20 000 €. Näin olleen taiteeseen on tänä aikana käytettävissä yhteensä n 150 000 €.

Mahdollista on myös hakea TAIKEN avustusta prosenttiperiaatteen mukaisille hankinnoille.

BUDJETTI, ENSIMMÄINEN TOTEUTUS- VAIHE	v. 2021-2025
Ääniteos	15 000
Rinnakkainen luonnostilaus	60 000
Luonnospalkkiot / rinnakkainen luonnostilaus	6000
Valmiit teokset tai suoratilaukset	64 000
Koordinointi ja hallinto	20 000
Huolto- ja ylläpito	20 000
Ylimääräiset kulut / tapahtumat	5000
YHT	190 000

4 JOKIRANNAN ENSIMMÄISEN TOTEUTUSVAIHEEN TAIDEKOHTEET

Koska jokiranta ja alueelle sijoittuva sekä sitä ympäröivä rakennuskanta rakentuu vaiheittain, on samaan päädytty myös taiteen toteutuksen osalta. Taidesuunnitelman laatimisen yhteydessä luovuttiin taidekilpailun järjestämisestä sekä yhdestä suuremmasta teostoteutuksesta, joita ehdotetaan taideohjelmassa. Sen sijaan päätettiin toteuttaa useampia, alueelle levittyviä pienempiä teoksia. Ensimmäisessä toteutusvaiheessa (vuosina 2021 - 2025) budjetin ollessa noin 190 000 € toteutetaan 3 - 4 teosta.

4.1. Ääniteos

Porvoon kaupunki on mukana EU:n rahoittamassa LUCIA-hankkeessa, jossa toteutetaan älykkäästi ja energiatehokkaasti valaistu kevyenliikenteen raitti Länsirantaan. Osana tätä kokonaisuutta kahteen Taidetehtaan puoleiseen valaisintolppaan toteutetaan kaiutinjärjestelmä, jonka hyödyntäminen ääniteoksen esittämisessä on mahdollista ilman taidehankkeelle syntyviä kustannuksia laitteistoista. Ääniteos voisi linkittyä Avanti! Suvisoittoon, jolloin se yhdistyisi luontaisesti paikkaansa. Ääniteos voi soida tiettyyn aikaan päivästä, tiettyä viikonpäivänä tai muuten määriteltynä ajankohtana eli tarkoitus ei ole jatkuvasti päällä oleva teostoteutus. Ääniteos ja sen toteutus ehdotetaan tehtävän yhteistyössä Avanti!:n kanssa.

BUDJETTI: 15 000 € budjettivaraus
 SIJOITUS: Taidetehtaanpuisto
 AIKATAULU: hankkeen aloitus vuoden 2021 aikana

Alue 2, Taidetehtaanpuisto

- MERKKIEN SELITYKSET:**
- 3000K LED-pylväsvalaistus
 - Aurinkokennot
 - WIFI
 - Äänimajakka
 - GOBO-projektori
 - Kiutin
 - Painonappi

Kuva kaiuttimien sijoittumisista ei ole lopullinen

4.2. Teoshankinta rinnakkaisen luonnostilauksen avulla

Yksi jokirannan teoksista tullaan hankkimaan rinnakkaisen luonnostilauksen avulla, jossa valitulle määrälle taiteilijoita (3) esitetään teoksen tavoitteet, reunaehdot, toiveet sijoituksesta sekä käytössä oleva budjetti. Lisäksi taiteilijoiden luonnostyötä voidaan ohjata välitapaamisen avulla luonnostyön aikana. Kaikille valituille taiteilijoille maksetaan yhtäläinen luonnospalkkio ja luonnosten perustella tehdään päätös toteutusvaiheeseen siirtymisestä.

Taiteilijat rinnakkaiseen luonnostilaukseen valitaan avoimen portfoliohaun kautta. Portfoliohaku toteutetaan noudattaen Suomen Taiteilijaseuran ohjeistusta.

Tavoitteena on saada moniosainen teos, joka ikään kuin piirtää reittiä kävelysillalta alkaen aina Taidetehtaalle asti. Taide voi olla jotain pienimuotoista, jonka löytäminen tulee yllätyksenä, tai se voi integroitua olemassa oleviin tai rakentuviin rakenteisiin tai pintoihin jollain tavalla. Teos voi rakentua myös täysin erillisistä ja yksittäisistä osista eikä teososien määrää tai niiden sijoittumista haluta tarkemmin rajata tai määritellä. Myös rinnakkaisessa luonnostilauksessa noudatetaan Suomen Taiteilijaseuran ohjeistusta.

Suunnittelussa on otettava huomioon, ettei teoksen toteutus sekoitu Lucia-älyvalohankkeeseen.

BUDJETTI / Teos: 60 000€

Rinnakkaisen luonnostilauksen kulut: 6 000 € (jos luonnos tilataan kolmelta taiteilijalta ja palkkio 3000 € / taiteilija, voittajan luonnospalkkio osa teoksen kokonaiskustannusta)

SIJOITUS: mahdollista sijoitus laajasti koko jokirantaan

AIKATAULU: Rinnakkainen luonnostilaus käynnistetään vuoden 2021 aikana

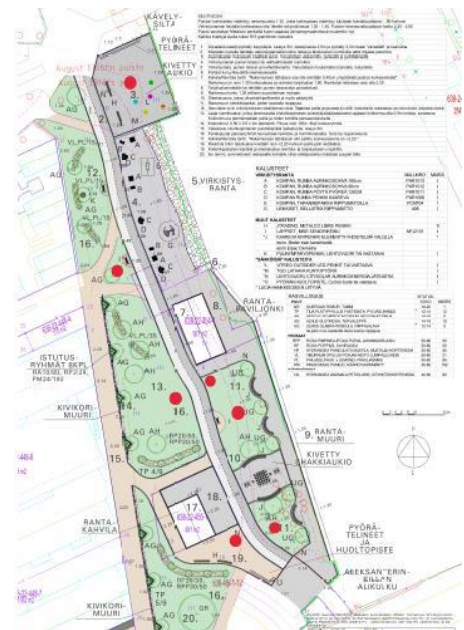
4.3. 2 – 3 valmiin teoksen hankinta tai suoratilaus

Yksi tai kaksi jokirannan taidekokonaisuuden toteutuksen ensimmäisen vaiheen teoksista ehdotetaan hankittavan Kuvanveistäjäliiton veistoskaupan (<https://veistoskauppa.fi/isot-veistokset/>) avulla niin, että ostetaan valmis, jo olemassa oleva teos. Mikäli Veistoskaupasta ei löydy pakkaan soveltuvaa teosta, on mahdollista avata avoin portfoliohaku taiteilijoille, jossa heidän pyydetään tarjoamaan valmiita, olemassa olevia teoksia sekä esittämään niille hintapyyntö ja alustava suunnitelma perustuksesta. Taidetyöryhmä tekee päätöksen ostettavista teoksista, sekä pohtii niiden tarkempaa sijoittumista yhteistyössä taiteilijan kanssa.

Näin toimittaessa huomioidaan ekologisuus ja taiteen hiilijalanjälki - on paljon valmiita teoksia, joka ei pääse yleisön nähtävillä. Hyödyn-tämällä näitä teoksia Porvoon kaupunki haluaa kannustaa kestäväan kulutukseen ja huomioida tämän näkökulman myös osana taidehankkeita.

Jos valmiita teoksia ei löydy avoimen teoshaun tai veistoskaupan avulla, voidaan tehdä myös suoratilauksia valituille taiteilijoille.

Mahdollista on myös Porvoon kaupunkiin kuuluvien kokoelmateosten mahdollinen konservointi ja sijoittaminen Jokirantaan. Erityisesti esille on noussut Vesa Hiltusen ”Leikki” ja teoksen uudelleensijoitus Jokirannan alueelle.

Mahdollisia taiteen paikkoja Aleksinpuistossa

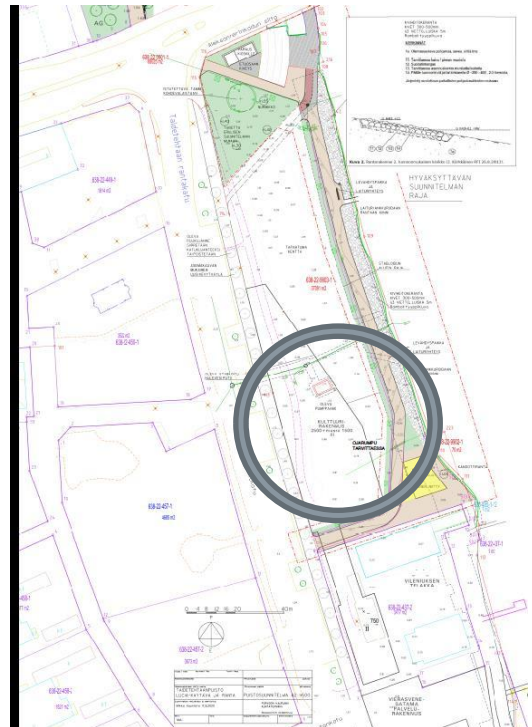

BUDJETTI: yht. 64 000 €, 20 000 – 40 000€ / teos sis. mahdollisen perustuksen
SIJOTUS: Aleksinpuisto tai Taidetehtaan rantapuis-ton puolella sillan kupeessa
AIKATAULU: ensimmäinen teososto vuonna 2021.
 Ensin tilataan luonnokset moniosaisen teoksen osalta, ja kun kokonaisuuden sijoittuminen alueelle selviää, tehdään päätös muiden teosten sijoituksesta.

4.4. Väliaikainen taide

Osana jokirannan taidekokonaisuutta alueelle tullaan toteuttamaan väliaikaista taidetta. Tavoitteena on toteuttaa teoksia, jotka syntyvät tempauksien tai tapahtumien avulla ja joiden elinkaari on lyhytaikainen vaihdellen muutamista viikoista muutama vuoteen. Väliaikaista taidetta tai tapahtumia toteutetaan erityisesti Vileniuksen telakan vierisellä sorakentällä. Samalla voidaan nostaa ja pitää esillä ajatusta taidemuseon mahdollisesta sijoittumisesta tontille tulevaisuudessa.

Väliaikaisen taiteen osalta referenssinä toimii kulttuuripalveluiden järjestämä graffititapahtuma vuodelta 2015. Kulttuuripalvelut voi myös jatkossa toteuttaa vastaavia tapahtumia ja väliaikaista taidetta. Suunnitelma toivotuista tapahtumista tulee tehdä noin vuosi ennen toteutusta, jotta valmisteluille jää tarpeeksi aikaa.

5. TAIDEHANKKEIDEN TOTEUTUS

Jokirannan taiteen toteutusta ohjaa taiteenhankintatyöryhmä. Työryhmä on ohjannut taidesuunnitelman laatimista, hyväksynyt sen, sekä hallinnoi taidehankintoja ja vastaa budjetista. Taiteenhankintatyöryhmään kuuluvat Porvoon kaupungilta kulttuuripalvelupäällikkö Susann Hartman (pj), kaavoittaja Pekka Mikkola, kaupunginpuutarhuri Mikko Kaunisto, Porvoon museosta amanuenssi Susanna Widjeskog sekä Veli Granö Porvoon taiteilijaseuran valitsemana edustajana. Jokirannan taiteen toteutuksen koordinoinnista vastaa Heini Orell Frei Zimmer oy:stä, jonka kanssa Porvoon kaupunki laati keväällä 2020 puitesopimuskumppanuuden. Lisäksi taiteellisena asiantuntijana toimii Frei Zimmer oy:n Tuula Lehtinen. Toimeksianto jokirannan taiteen koordinoinnista ja taidesuunnitelman laatimisesta on tehty tämän puitesopimuksen mukaan.

Länsirannan taideohjelmassa on määriteltä, että eri kortteille ja kokonaisuuksille tulisi palkata erillinen kuraattori ja näin on toimittu aikaisemmissa hankekokonaisuuksissa. Koska jokiranta rakentuu vaihteittain ja verrattain pitkän ajanjakson aikana, tuntui haastavalta kiinnittää hankkeeseen ulkopuolista kuraattoria, jonka tulisi sitoutua hankkeeseen pitkäksi aikaa työn hajautuessa eri vuosille pieninä siivuina. Lisäksi nähtiin, että työryhmä edustaa jo valmiiksi laajasti eri alojen asiantuntemusta ja mukana on runsaasti myös taiteen erityisasiantuntijuutta. Näistä syistä jokirannan yhteydessä erillisestä kuraattorista luovuttiin ja työryhmä tulee tekemään itsenäisesti taitelijoihin ja teoksiin liittyvät päätökset.

Taiteilijahaut toteutetaan avoimien portfoliohakujen kautta, jotta taidehankkeissa taataan avoimuus.

6. TEOSTEN OMISTUS JA HALLINTA

Länsirannan taideohjelmassa on taiderahan kohdentamisen yhteydessä määritelty myös lähtökohta teosten omistukselle. Jokirannan, kuten myös muille yleisille alueille sijoittuvien teosten huollosta vastaa Porvoon kaupunki, joka myös omistaa teokset. Kaikille syntyville teoksille laaditaan huolto-ohjeet, joissa määritellään huollon lisäksi teoksen elinkaari ja kuinka toimitaan teoksen tullessa elinkaarensa päähän.

7. JOKIRANNAN TAITEEN TOTEUTUS VUODEN 2025 JÄLKEEN

Tämä taidesuunnitelma kertoo taiteen hankinnan suuntalinjoista vuoteen 2025 asti. Viimeistään vuoden 2024 aikana laaditaan seuraavan vaiheen suunnitelma, joka ulottuu vuosille 2026 - 2030. Oletuksena on, että seuraavan vaiheen suunnitelman laatimiseen mennessä olisi selvyys mahdollisen Taidemuseon, hotellin ja Citymarketin sijoittumisesta ja tulosta alueelle.